

PETER STAMM

QUAN CAU LA NIT

TRADUCCIÓ DE L'ALEMANY
DE TIANA PUIG I SOLER

BARCELONA 2026

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Wenn es dunkel wird*

Publicat per

QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona

Tel. 934 144 906

correu@quaderscrema.com

www.quaderscrema.com

© 2020 by Peter Stamm

© de l'edició original, by S. Fischer Verlag, GmbH, Frankfurt del Main

Aquest llibre ha estat negociat a través de Liepman AG, Zúric –

www.liepmanagency.com i Ute Körner Literary Agent

© de la traducció, 2026 by Tiana Puig i Soler

© d'aquesta edició, 2026 by Quaders Crema, S.A.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:

Quaders Crema, S.A.

Il·lustració de la coberta de Leonard Beard

La publicació d'aquesta obra ha rebut un ajut de Pro Helvetia,
fundació suïssa per la cultura

swiss arts council

prohelvetia

ISBN: 978-84-7727-721-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 15 522-2026

AIGUADEVIDRE *Gràfica*

QUADERNS CREMA *Composició*

ROMANYÀ-VALLS *Impressió i rellegat*

PRIMERA EDICIÓ *setembre de 2026*

bDAP202600188

Consulta la motxilla
ecològica del llibre:
bit.ly/4giroqW

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

TAULA

Nahtigal	7
El vestit més bonic	17
La superlluna	27
<i>Sabrina, 2019</i>	39
La dona de l'impermeable verd	57
<i>Cold reading</i>	71
La primera neu	85
El genoll d'en Dietrich	97
Quan cau la nit	117
«La meva sang és per a tu»	131
El naufragi	141

NAHTIGAL

En David s'havia endut la màscara, tot i que estava segur que avui encara no l'hauria de fer servir; una màscara d'esquirol que li tapava tot el cap. Era un regal d'aniversari que li havien fet de petit, en una època en què ja feia temps que no li venia de gust disfressar-se, potser perquè ja estava en aquella edat en què tens la sensació d'anar sempre disfressat encara que no ho vulguis. Se sentia com si el cos fos una disfressa que no li anava a mida i que deformava la seva veritable personalitat; allò que volia arribar a ser, allò que creia ser. ¿I per què li havien regalat un esquirol? ¿Per què no li havien regalat un llop o, com a mínim, una òliba? La devien haver vist en algun lloc amb la mare i ell segurament li havia dit: «Mira quin esquirol tan bufó». Al cap d'uns anys, un dia que ella no sabia què regalar-li, se'n devia recordar i la devia comprar sense pensar-s'hi gaire. En David només se l'havia posada una vegada, aquell aniversari, per fingir davant la mare que li feia il·lusió. Després, la va amagar al fons de l'armari; una prova vergonyosa que demostrava que el coneixia ben poc, que ningú no el coneixia gaire. Va mirar de reüll dins la bossa de plàstic que tenia al costat de la cadira i va riure per sota el nas en pensar per a què li serviria. La seva mare no se'n sabia avenir, ningú no se'n sabia avenir, quan veiessin què era capaç de fer l'esquirol.

Aquell matí, tan bon punt la mare va marxar a la feina, en David va trucar a la botiga per dir-los que no hi aniria. El seu superior estava de vacances i la secretària no li va demanar explicacions quan ell li va dir que estava constipat. De totes maneres, a l'estiu pràcticament no hi havia feina

i als aprenents els assignaven tota mena de tasques absurdes. A les golfes hi tenien una infinitat de sobres i talonaris vells de factures que encara duïen imprès el número de telèfon antic i, quan no hi havia res més a fer, els aprenents s'aplegaven a la sala de reunions que hi havia a sota de la teulada, on a l'estiu feia moltíssima calor i pudor de florit, i a sobre del número antic hi enganxaven unes etiquetes petites de colors llampants amb el número nou, vàlid feia ja molts anys. La major part del temps, però, la dedicaven a fer ximpleries, a estones apàtics, a estones exaltats; o bé anaven a la saleta del cafè o a una de les sales de reunions, sempre amb compte que no els enxampés cap superior rascant-se la panxa.

En David tenia previst ser a la ciutat a les deu, però després de trucar a la botiga s'havia tornat a ficar al llit, com si realment estigués malalt, i s'havia adormit una altra vegada. De manera que no va ser fins a les onze que es va asseure davant del petit bar de perifèria per observar la sucursal bancària, situada en una casa unifamiliar. Feia molta calor, a la plaça de llambordes, i el sol l'enlluernava. Des que havia arribat, encara no havia entrat ni sortit ningú del banc, només s'hi veïen dues dones amb bicicleta que s'havien aturat a conversar a la vorera de davant de l'edifici. En aquell moment, se li va acostar la cambrera. Devia tenir més de seixanta anys, però era prima com una noia jove, i duïa els cabells tenyits de ros i uns texans arrapats de color lila. Va obrir el para-sol que hi havia al costat de la taula d'en David i li va preguntar què volia prendre. Ell li va demanar un cafè amb llet. Havia començat a beure cafè durant el primer any de la formació professional, no pas perquè li agradés el gust que tenia, sinó perquè tothom en bevia i, per algun motiu, semblava formar part del fet de fer-se gran. També feia poc que havia començat a prendre alcohol, només a les

trobades d'empresa, que eren abundants i per tota mena de motius: excursions, festes a l'estiu, sopars de Nadal... En David les esperava amb il·lusió, però, alhora, sempre li feien una mica de respecte.

«Les 11.23 h. Un home vestit amb granota de motorista i casc entra al banc», va escriure en una llibreteta que havia comprat expressament per a l'ocasió i que duia a sobre. Per un instant va témer que aquell home tingués la mateixa intenció que ell i se li avancés. Es va esperar amb l'ai al cor, fins que el motorista va sortir, es va asseure a la moto sense pressa i se'n va anar. La cambrera va deixar el cafè damunt la taula davant d'en David i es va asseure amb els clients del costat; dos vells i una vella amb un gosset que, des que en David era allà, havien fet repetits intents d'encetar una conversa, que una vegada i una altra s'acabava estroncant després de quatre frases. La vella del gos ja s'havia acomiadat dues vegades, però al final es va quedar asseguda. «Les 11.34 h. Un matrimoni de mitjana edat entra al banc», va escriure en David a la llibreta mentre s'adonava que s'havia descuidat d'anotar l'hora en què el motorista havia sortit de la sucursal. Es va emipar per no haver estat prou atent, l'error més insignificant podia fer fracassar tota l'operació. «Les 11.36 h», va escriure. «Un Mercedes gran s'atura a uns deu metres del banc davant d'una casa de mobles. En baixa una noia i es recolza sobre el vehicle, sembla que esperi algú».

Al sobret del sucre hi havia una frase escrita: «Admira qui ho intenta, encara que fracassi. Sèneca (4 aC – 65 dC)». En David, que a casa ni tan sols hauria agafat una galeta sense demanar permís a la mare, encara no es podia creure que fos precisament ell qui havia tramut aquell pla. Feia setmanes, mesos, que hi pensava, que s'imaginava posant-se la màscara d'esquirol, entrant a la sucursal bancària i di-

rigint-se al taulell. Treia la pistola de l'exèrcit del seu pare de la bossa de plàstic, apuntava a l'única clienta que hi havia al banc i, imponent la veu, demanava a la treballadora de la finestreta que li donés els diners. «Els diners», es limitaria a dir. «Tots. Ràpid». Havia intentat assajar a casa la veu que faria, però se sentia tan estúpid que ho havia deixat córrer de seguida.

«Les 11.39 h. El matrimoni surt del banc. La noia camina per la vorera amunt i avall fumant un cigarret». En David va desar la llibreta. La dona semblava nerviosa. ¿Què diria, si la interrogava la policia? Que no podia descriure el jove, que ni tan sols l'havia vist entrar al banc. Que no va ser fins que va sonar l'alarma que va fer una passa cap a l'entrada de la sucursal i, després, va retrocedir unes quantes passes més. I que va ser en aquell moment que el va veure: un jove esprimatxat amb una màscara d'esquirol, uns texans blaus i una samarreta negra que pujava a una bicicleta, girava la cantonada i tocava el dos.

En David es va imaginar conduint el Mercedes per la carretera amb la dona asseguda al costat, ell li posava la mà sobre el genoll i li somreia.

—¿On anem?—li preguntava ella.

—A França—li responia ell—, a la Costa Blava.

—Estàs boig—feia ella, rient—. Però si no duc res!

—Doncs ja et comprarem coses allà—proposava ell—. Els diners no tenen importància.

¿Quant hi duia, a la bossa de plàstic? ¿Cent mil, doscents mil? ¿I quan s'acabessin els diners? A la Costa Blava també hi havia bancs.

—Estàs boig—repetia ella.

—Només es viu una vegada—li responia ell, mentre premia l'accelerador.

No havia tramet pas aquell pla pels diners, ho feia per

prendre les regnes de la seva vida, per la llibertat de decidir el seu destí.

La noia va mirar l'hora. En David va fer el mateix. Tres quarts i cinc de dotze. No es podia quedar allà gaire estona més, la cambrera i els clients del bar no l'havien de recordar quan la policia busqués testimonis. Es va aixecar i va travessar el carrer. A la finestra del banc hi havia penjada una llista amb els tipus de canvi actuals: euros, EUA, Dinamarca, Anglaterra, Noruega, Suècia, Austràlia, Canadà, Japó..., un munt de països on en David encara no havia estat mai. No va ser fins aleshores que es va adonar que no havia pagat el cafè i va tornar a travessar el carrer a correuita. Pel que semblava, la cambrera no l'havia vist marxar.

L'endemà plovia, i en David va tornar a la ciutat. Havia sentit a parlar d'atracadors de bancs que estudiaven el lloc del crim amb mesos d'antelació, que n'anotaven tots els detalls, que buscaven plànols de l'edifici i en feien fotos d'amagat. Seia a l'autobús pensant en totes les coses que encara havia d'esbrinar. «Càmeres de seguretat», va anotar a la llibreta. «Horari de l'oficina. Zona de taulells, ruta de fugida». Immers en aquells pensaments, es va passar la parada i va baixar a la següent. En un costat del carrer hi havia unes casetes unifamiliars atrotinades, i a l'altre, un gran barri residencial amb blocs de cinc pisos dels anys cinquanta o seixanta. En comptes de recular, en David va continuar caminant cap als afores de la ciutat. La pluja afluixava i després tornava a agafar força. El carrer passava per sobre l'autopista. En David es va abocar a la barana del pont i es va mirar els cotxes i els camions que circulaven per sota, tot preguntant-se cap a on devien anar. ¿Quant es trigava a arribar a la Costa Brava des d'allà? Però si ni tan sols sabia conduir, feia pocs mesos que havia fet divuit anys i no tenia diners per a l'autoescola, i menys encara per a un cotxe.

Va deixar enrere el carrer principal i es va endinsar en els carrerons que hi havia entre els blocs de pisos. Sota el teuladell de l'entrada d'una de les casetes hi havia una noia fumant. Malgrat el fred, només duia uns texans i una samarreta fina. A en David li va semblar que l'observava i va enretirar la mirada. Aquell seria un bon amagatall en el cas que hagués de desaparèixer, va pensar. Aleshores, es va aturar i es va girar. Ella encara el guaitava i, de sobte, en David va decidir acostar-s'hi. La noia, que se'l mirava amb absoluta indiferència, ni tan sols es va immutar. En David li va preguntar si hi havia cap pis per llogar en aquella zona. Ella es va quedar en silenci una estona i, finalment, va preguntar:

—¿No tens paraigua?

—No—va respondre ell—. És que busco pis.

—¿Per a tu sol?—li va preguntar la noia—. ¿Quants anys tens?—El teixit de la samarreta era molt fi i en David va veure com se li dibuixaven els sostenidors a sota.

—No sóc de per aquí—va precisar ell.

—Jo tampoc—va fer la noia.

I es van tornar a quedar en silenci, com si ja s'ho haguessin dit tot o encara no s'haguessin dit res. Finalment, la noia va trepitjar la cigarreta, va dir adéu i va girar cua.

—Estaria bé viure aquí—va comentar en David.

—No ho crec—va replicar la noia, sense tornar-se a girar, i va desaparèixer dins la casa.

A través de la porta de vidre la va veure pujar les escales. Tenia l'esperança que notés com la mirava i es tornés a girar. Ella li somriuria, tornaria a baixar i li obriria la porta. «Au, entra». El seu pis seria fred i una mica llòbrec. «Val més que ens traiem la roba mullada», diria ella, tot i que no duien pas la roba mullada.

Les taules encara eren davant del local, però les cadires ja estaven plegades i repenjades a la paret. En David va entrar

a un espai minúscul on només hi havia una barra de bar, una màquina de cigarrets i dues taules. L'ambient era carregat i xafogós, per la pluja que queia fora. A la taula del costat de l'entrada hi havia asseguts una altra vegada dos vells i una vella amb un gosset, però diferents del dia abans, com si haguessin donat els mateixos papers a uns altres actors. La cambrera que hi havia darrere la barra també era diferent; una dona molsuda d'edat indeterminada.

—¿Que em pot posar un cafè?—va preguntar en David.

La cambrera va vacil·lar un moment i aleshores va dir:

—Sí, crec que encara me'n queda un.

Els altres clients van riure.

—Molt bona, aquesta—va dir la vella del gosset.

En David es va asseure a la taula del fons. A la finestra hi havia una cortina de ganxet que li impedia veure el banc, però si s'hagués aixecat de seguida hauria cridat l'atenció. Es va prendre el cafè a glopets i va mirar al seu voltant. A les parets hi tenien penjades postals, segurament de clients habituals, amb imatges d'Eivissa, Bangkok, Kenya... A sobre d'un dels tamborets del bar jeia un gos de peluix gros, d'aquells que es poden guanyar a les barraques de tir; i a sobre d'un altre, una pila de coixins. A la barra hi havia uns expositors amb números de loteria. «Grans premis, a canvi de molt poc. Avui pot ser el teu dia de sort! Guanya ara mateix fins a 250 000 francs». Quan en David va sortir, va veure la perruquera del saló de bellesa del costat prenent-se un cafè dreta davant del bar. «Núvols—va escriure a la llibreta—, fa la sensació que les superfícies mullades intensifiquin tots els sons; la remor dels cotxes, el guirigall dels ocells, les campanes de l'església...».

Quan va tornar al poble, se'n va anar directament cap a casa, no es podia trobar ningú de la feina. En arribar, va mirar una estona la televisió i es va menjar l'entrepà que havia

preparat al matí per al dinar. A la tarda, se'n va anar al bosc amb la bicicleta. Duia la pistola de l'exèrcit i la volia provar, malgrat que no tenia munició. Segurament no hauria estat difícil aconseguir-ne, però això hauria fet que cridés l'atenció i només hauria complicat les coses. Quan va ser al mig del bosc, va treure la pistola de la bossa de plàstic i va començar a dir amb una veu ronca i impostada: «Els diners, ràpid!». Una vegada i una altra: «Tots els diners, ràpid!». Dijous o com a molt tard divendres faria més bon temps. ¿Era un bon senyal? ¿Què era millor: atracar un banc quan plovia o quan feia sol?

Aquesta vegada en David es va passar de parada expressament. «Continua plovent», va escriure a la llibreta, «vent de tempesta. Se sent olor de bosc al centre de la ciutat. Es respira molt bon ambient, gairebé festiu, sense saber per què». Va trigar una estona a trobar la casa de lloguer. No hi va veure ningú i es va posar a llegir els noms de l'interfon: Marra, Reisacher, Wittwer, Garofalo, Nahtigal. Havia de ser Nahtigal. ¿I quin devia ser el nom de pila? Renata va ser el primer que se li va acudir, no tenia ni idea per què. No coneixia ningú que es digués així. «Renata Nahtigal». Va dir el nom unes quantes vegades en veu baixa i el va escriure a la llibreteta. La noia havia dit que no vivia allà, potser havia vingut a veure els seus pares. En David va fer temps caminant amunt i avall del carrer, però la noia no va aparèixer. Havia començat a espurnejar i es va aixoplugar sota l'entrada de la casa on l'havia coneguda.

—Estàs xop—li va dir la Renata—. Encara et constiparàs. —El seu pare estava de vacances o era a l'hospital, i ella havia vingut a buidar-li la bústia i a regar-li les plantes—. Em pots ajudar—li va proposar—, el pare té moltes plantes. —Seien al sofà, l'un al costat de l'altre, mentre la Renata li ensenyava fotos d'infància. Eren a tocar i la mà amb què

la Renata aguantava l'àlbum reposava sobre la cuixa d'en David—. Has de vigilar de no constipar-te—li va recordar.

—¿Has estat mai a la Costa Blava?—li va preguntar en David.

Eren les dotze del migdia i als bancs que hi havia al centre del barri s'hi havien assegut uns quants estudiants en pràctiques, que menjaven entrepans i kebabs comprats en un establiment de menjar ràpid d'allà a la vora. En David els observava i n'envejava la tranquil·litat i la regularitat rutinària que ell ara estava a punt de posar en risc. Tenien bones perspectives de futur, de trobar el seu camí i dur una vida com cal, com els seus pares i els seus avis, de formar part d'alguna cosa més gran. Ell, en canvi, semblava malaguanyat per a aquesta vida, malgrat haver-la viscuda fins feia una setmana. Ja no recordava exactament quan es va adonar que havia de fer un cop de cap, era com si no se n'hagués adonat fins que ja era massa tard. I tot el que havia passat, tot el que passava i tot el que passaria el duia fins a aquell precís moment. S'aturaria davant de l'entitat bancària un parell de segons, es posaria la màscara d'esquirol i, llavors, hi entraria i faria el que calia fer.

La secretària havia trucat a la seva mare i li havia preguntat per en David.

—¿Què carai et passa?—li va retreure ella—. No pots trucar a la feina i dir que estàs malalt, i després anar-te'n a la ciutat per fer vés a saber què.

—És que no em trobava bé—li va respondre en David. La mare li va posar la mà al front i va dir—: De febre no en tens pas. ¿Demà tornaràs a la feina?

—Demà passat—va precisar en David—. Total, no tenim res a fer.

La seva mare va deixar anar un sospir i se'n va anar a la cuina a fer el sopar.

Més tard, quan ja era al llit, en David va tornar a repassar tots els passos que seguiria i tot el que diria. Va fullejar la llibreta i en va llegir les anotacions. A la darrera pàgina escrita només hi havia un nom: Renata Nahtigal. Va apagar el llum i va mirar de recordar-ne la cara. En un primer moment havia pensat que tenia la seva edat, però quan la va tenir al davant, en veure-li les fines línies de la cara, es va adonar que era més gran, potser tenia trenta anys o fins i tot trenta-cinc. Va anar al lavabo per treure's la roba mullada. I es va endur la bossa de plàstic. «¿Tens por que et robi les coses?», va cridar la Renata des de darrere, rient. Quan cinc minuts més tard va tornar a la sala d'estar, completament nu, tret de la màscara d'esquirol que duia al cap, la noia va deixar anar un xiscle, va esclatar a riure i ja no es va poder aturar.

Però no era això el que encara recordava trenta anys més tard, sinó aquell moment en què l'endemà, a les 10.23 h, es va plantar davant del banc. Dos minuts abans havia entrat a la sucursal una dona de mitjana edat que aviat tornaria a ser fora. I allà hi havia en David, amb una bossa d'esport a la mà; a dins, la màscara d'esquirol i la pistola. Efectivament, tornava a fer bon temps, havia sortit el sol, però era com si l'estiu s'hagués estroncat en aquells dos dies de pluja. La llum havia canviat, l'aire era més net i ja feia olor de tardor. Una alenada de vent el va fer estremir. Es va quedar allà dret, va mirar el rellotge, les 10.24 h, i va respirar profundament un parell de vegades. Se sentia com en aquell moment en què el gronxador s'enlaira, levites per un instant i penses que pots volar, abans la gravetat no s'imposa i et torna a arrossegar cap a la vida.